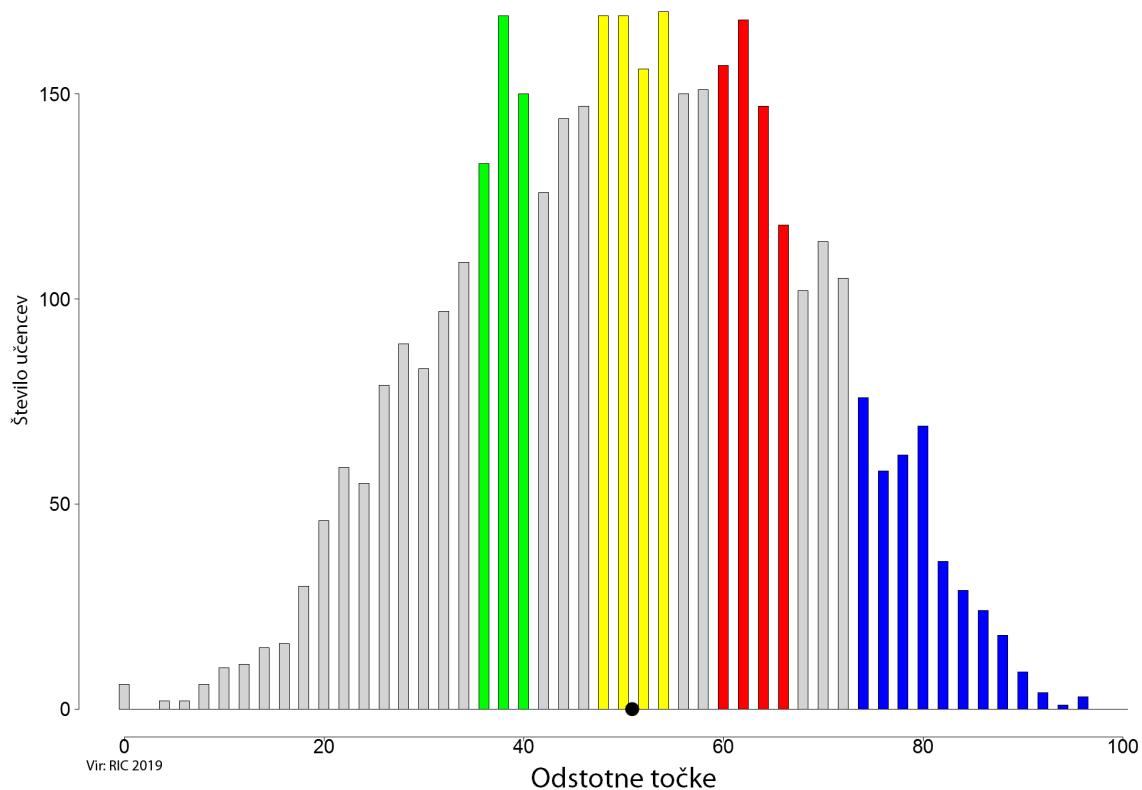

Predmetna komisija za domovinsko in državljansko kulturo in etiko

Opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja

Porazdelitev točk pri predmetu DOM. IN DRŽ. KULTURA IN ETIKA (NPZ, 9. razred, 2019, N = 3849)

ZELENO OBMOČJE

Naloge: 1. a, 1. c, 2. b, 6. a, 8. a, 12. a, 14. a, 16.1, 16.2

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- razumejo vlogo dokumentov, ki dokazujejo osebno identiteto (osebna izkaznica, rojstni list itd.) – poimenujejo uradno listino, s katero izkazujemo osebno identiteto, (**naloga 1. a**);
- razumejo, da so vloge v skupnosti vezane na odgovornost – načrtujejo preventivne aktivnosti preprečevanja namerne škode v šolskem okolišu (**naloga 1. c**);
- v analizi situacij prepoznavajo norme in postopke demokratičnega odločanja – načrtujejo postopek demokratičnega odločanja v oddelčni skupnosti (**naloga 2. b**);
- na primerih spoznavajo stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu – iz besedila razberejo le eno (od dveh zahtevanih) kršitev človekovih pravic (**naloga 6.a.1**), iz preglednice pa število kršitev človekovih pravic (**naloga 8. a**);
- spoznajo postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti, – iz grafa razberejo zahtevani podatek (**naloga 12. a**);
- spoznajo pravico do stavke – navedejo eno od pogostih stavkovnih zahtev (**naloga 14. a**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje – vedo, da je večjezičnost v Evropski uniji pomembna vrednota za njeno delovanje (**naloga 16.1**);
- spoznajo odločanja v EU – poznavajo razliko med uradnimi in delovnimi jeziki Evropske unije (**naloga 16.2**).

Odgovore na naloge zelenega območja so učenci iskali v besedilih, preglednicah in grafih, iz šolskega okolja in deloma v povezavi z znanjem iz drugih predmetov. Učenci znajo in razumejo nekatera temeljna dejstva z različnih vsebinskih področij.

Prevladovali so odgovori v obliki besed in enostavnih besednih zvez oz. so učenci izbrali med več danimi možnostmi.

Zgled:

naloga 14. a

Prva postavka naloge (14. a) sodi v zeleno območje, druga (14. b) pa v modro območje.

RUMENO OBMOČJE

Naloge: 2. a, 3, 4. b, 6. a, 2, 9. a, 10. a, 11. a, 12. b, 13. b, 19. a, 20. a

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- v analizi situacij prepoznavajo norme in postopke demokratičnega odločanja – prepozna eno pravilo demokratičnega odločanja na volišču (**naloga 2. a**);
- pridobijo osnovna spoznanja o nastanku Republike Slovenije – med danimi možnostmi prepozna plebiscit kot del procesov osamosvajanja Republike Slovenije (**naloga 3**);
- razumejo pomen državljanstva za posameznika (primer oseb brez državljanstva) in razumejo posebnost otrokovih pravic – razumejo univerzalno pravico otrok do izobraževanja (**naloga 4. b**);
- na primerih spoznavajo stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu – iz besedila razberejo dve zahtevani kršitvi človekovih pravic (**naloga 6.a.2**);
- spoznajo skupne značilnosti velikih svetovnih verstev in razlike med njimi – znajo povezati versteva z njegovim simbolom (**naloga 9. a**);
- spoznajo razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze itd.) in skupnih političnih ciljev – med danimi možnostmi izbere ustrezan način ustanovitve politične stranke (**naloga 10. a**);
- spoznajo občino in njeno delovanje – poimenujejo temeljno lokalno skupnost v Sloveniji (**naloga 11. a**);
- razumejo, kako pomembno vlogo imajo mediji v sodobnih družbah – načrtujejo aktivnosti za dvig volilne udeležbe s pomočjo medijev (**naloga 12. b**);
- spoznavajo politične pravice državljana – v konkretnem primeru prepozna peticijo kot obliko državljske akcije (**naloga 13. b**);
- na primerih spoznavajo globalizacijo – med danimi možnostmi prepozna opis globalizacije (**naloga 19. a**);
- razvijajo stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji – navedejo tri različne obnovljive vire energije (**naloga 20. a**).

Učenci pri reševanju nalog rumenega območja izkazujejo znanje in razumevanje temeljnih pojmov in procesov na področjih demokratičnega odločanja, političnega sistema, človekovih pravic, verstev in državljanstva ter vprašanj sodobnega sveta.

Z izjemom dveh nalog so učenci tvorili odgovore samostojno in na različne načine, brez virov pomoči (brez besedil, slik, grafov ipd.).

Zgled:

naloga 3

RDEČE OBMOČJE

Naloge: 1.b.1, 1.b.2, 6. b, 9. b, 18. a, 18.b.1, 19. b

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- prepoznaajo svojo pripadnost skupinam in skupnostim. Učenci prepoznaajo manjše in večje človeške skupnosti
– poimenujejo dve širši skupnosti, katerih člani so, (**nalogi 1.b.1** in **1.b.2**);
- seznanjajo se z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic – navedejo mednarodno organizacijo/institucijo na področju varovanja človekovih pravic (**naloga 6. b**);
- spoznajo skupne značilnosti velikih svetovnih verstev in razlike med njimi – razlikujejo med monoteizmom in politeizmom (**naloga 9. b**);
- pridobijo informacije o ciljih in delovanju teh organizacij in razlogih za članstvo v njih – navedejo mednarodno organizacijo/institucijo na področju zagotavljanja varnosti in miru (**naloga 18. a**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v Evropski uniji na vsakdanje življenje – navedejo en učinek (od dveh zahtevanih) varnostnih ukrepov na meji (**naloga 18.b.1**);
- razvijajo stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji – načrtujejo razreševanje globalnega problema razkoraka med bogatimi in revnimi (**naloga 19. b**).

Reševanje nalog rdečega območja od učencev v veliki meri zahteva uporabo zahtevnejših miselnih procesov.

Učenci pri nalogah izkazujejo uporabo temeljnih pojmov v različnih družbeno-političnih situacijah in razumevanje vzročno-posledičnih povezav.

Zgled:

naloga 18

Tretja postavka naloge (18.b.2) spada v modro območje, ostali dve pa v rdeče območje.

MODRO OBMOČJE

Naloge: 5. a, 5. b, 6. c, 7. b, 7. c, 11. b, 14. b, 15. a, 17. a, 17.b.1, 18.b.2, 20. b

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- se seznanijo s členom ustave, ki Republiko Slovenijo opredeli kot socialno državo, – navedejo enega od dveh zahtevanih primerov uresničevanja socialne države (**naloga 5.a.1**);
- razvijajo stališča in vrednostno usmeritev in zvezi s socialnimi pravicami – poimenujejo socialno ogroženo skupino in načrtujejo obliko pomoči tej skupini (**naloga 5. b**);
- razvijejo občutljivost za kršitve človekovih pravic in motivacijo za njihovo varovanje – načrtujejo državne ukrepe za preprečevanje sovražnega govora in nestrnosti (**naloga 6. c**);
- v Ustavi Republike Slovenije prepoznajo človekove pravice – navedejo pravni akt, ki zagotavlja italijanski in madžarski narodni skupnosti posebne pravice, (**naloga 7. b**). Razumejo pomen in prednosti, ki jih prinaša zastopanost v Ustavi opredeljenih narodnostnih/etničnih manjšin v Državnem zboru (**naloga 7. c**);
- spoznajo občino in njeno delovanje – navedejo primer aktivne participacije posameznika pri delovanju lokalne oblasti (**naloga 11. b**);
- spoznajo pravico do stavke – navedejo enega od poklicev, ki ima z zakonom omejeno pravico do stavke in pojasnijo razlog za omejitve (**naloga 14. b**);
- pridobijo osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi, – razložijo, kako sami prispevajo (posredno) sredstva v proračun Republike Slovenije (**naloga 15. a**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje – pojasnijo razloge za skupne politike EU (**naloga 17. a**). Med danimi možnostmi izberejo enega (od dveh) ustreznih področij skupne zakonodaje EU (**naloga 17.b.1**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v Evropski uniji na vsakdanje življenje – navedejo dva zahtevana učinka varnostnih ukrepov na meji (**naloga 18.b.2**);
- spoznavajo aktivnosti in gibanja za rešitev globalnih vprašanj – navedejo način, kako država spodbuja posameznike k uporabi obnovljivih virov energije, (**naloga 20. b**).

Naloge v modrem območju preverjajo bolj celovito znanje o družbeno-političnih procesih, ki ne izhajajo zgolj iz konkretnih življenjskih izkušenj učencev.

Naloge zahtevajo presojo, abstrakcijo in kritično refleksijo družbenih pojavov na krajevni, državni, evropski in svetovni ravni, ki jih učenci podajajo v obliki kratkega polodprtrega odgovora.

Zgled:

naloga 5. b

Druga postavka naloge spada nad modro območje, ostale pa v modro območje.

NAD MODRIM OBMOČJEM

Naloge: 4. a, 5.a.2, 7. a, 8. b, 9. c, 10. b, 10. c, 13. a, 15. b, 16.3, 17.b.2

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- razumejo pomen državljanstva za posameznika (primer oseb brez državljanstva) – ne razumejo interesov države, da nekateri posamezniki hitreje pridobijo državljanstvo, (**naloga 4. a**);
- se seznanijo s členom ustave, ki Republiko Slovenijo opredeli kot socialno državo – ne znajo navesti dveh zahtevanih primerov uresničevanja socialne države (**naloga 5.a.2**);
- prepozna glavna etična načela, vgrajena v opredelitve človekovih pravic – ne znajo navesti etičnih načel, na katerih temeljijo pravice, (**naloga 7. a**);
- seznanjajo se z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic, – ne razumejo vloge Evropskega sodišča za človekove pravice (**naloga 8. b**);
- spoznajo, da so v Sloveniji verske skupnosti ločene od države. Razumejo pomen simbolov in praznikov države Slovenije – ne znajo v povezavi razložiti ločenosti države od verskih skupnosti ter praznovanja verskih in državnih praznikov (**naloga 9. c**);
- spoznajo postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti, – na konkretnem primeru ne znajo razložiti parlamentarnega praga (**naloga 10. b**);
- spoznajo razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze itd.) in skupnih političnih ciljev – ne znajo pojasniti razlik med cilji interesne skupine in politične stranke (**naloga 10. c**);
- spoznavajo politične pravice državljanov – ne znajo pojasniti koncepta političnih demonstracij (**naloga 13. a**);
- pridobijo osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi, – ne poznajo trošarine kot posebne dajatve (**naloga 15. b**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje – ne vedo, koliko je uradnih jezikov EU, (**naloga 16.3**). Med danimi možnostmi ne znajo izbrati obeh ustreznih področij skupne zakonodaje EU (**naloga 17.b.2**).

V območju nad modrim so naloge, ki preverjajo znanje o izbranih (bolj celovitih) konceptih in obenem preverjajo poznavanje konkretnih dejstev/izrazov.

Od učencev zahtevajo uporabo zahtevnejših miselnih procesov – sintezo, analizo in vrednotenje.

Zgled:

nalogi 10. b in 10. c

Prva postavka naloge spada v rumeno območje, ostali dve pa v območje nad modrim.

Preglednica: Specifikacijska tabela za državljanško kulturo in etiko, 9. razred

Oznaka naloge	Točke	Vsebine	Cilji – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje
1	1. a	1 Posameznik, skupnost, država	razume vlogo dokumentov, ki dokazujejo osebno identiteto (osebna izkaznica, rojstni list itd.);	M	I.	zeleno
	1. b	1 Posameznik, skupnost, država	prepozna svojo pripadnost skupinam in skupnostim ter prepozna manjše in večje človeške skupnosti;	M	II.	rdeče
		1 Posameznik, skupnost, država	prepozna svojo pripadnost skupinam in skupnostim ter prepozna manjše in večje človeške skupnosti;	M	I.	rdeče
	1. c	1 Posameznik, skupnost, država	razume, da so vloge v skupnosti vezane na odgovornost;	S	III.	zeleno
2	2. a	1 Posameznik, skupnost, država	v analizi situacij prepozna norme in postopke demokratičnega odločanja;	S	I.	rumeno
	2. b	1 Posameznik, skupnost, država	v analizi situacij prepozna norme in postopke demokratičnega odločanja;	S	III.	zeleno
3	3	1 Skupnost državljanov Republike Slovenije	pridobi osnovna spoznanja o nastanku Republike Slovenije;	M	I.	rumeno
4	4. a	1 Skupnost državljanov Republike Slovenije	razume pomen državljanstva za posameznika (primer oseb brez državljanstva);	S	II.	nad modrim
	4. b	1 Skupnost državljanov Republike Slovenije; Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	razume pomen državljanstva za posameznika (primer oseb brez državljanstva) in posebnost otrokovih pravic;	S	III.	rumeno
5	5. a	1 Demokracija od blizu	se seznani s členom ustave, ki Republiko Slovenijo opredeli kot socialno državo;	M	II.	modro
	1	Demokracija od blizu	se seznani s členom ustave, ki Republiko Slovenijo opredeli kot socialno državo;	M	II.	nad modrim
	5. b	1 Skupnost državljanov Republike Slovenije	razvija stališča in vrednostno usmeritev v zvezi s socialnimi pravicami;	M	III.	modro
6	6. a	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	na primerih spoznava stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu;	M	II.	zeleno
	1	Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	na primerih spoznava stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu;	M	II.	rumeno
	6. b	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	seznanja se z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic;	M	I.	rdeče
	6. c	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	razvije občutljivost za kršitve človekovih pravic in motivacijo za njihovo varovanje;	S	III.	modro
7	7. a	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	prepozna glavna etična načela, vgrajena v opredelitev človekovih pravic;	S	II.	nad modrim
	7. b	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	v Ustavi Republike Slovenije prepozna človekove pravice;	S	I.	modro
	7. c	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	v Ustavi Republike Slovenije prepozna človekove pravice.	S	III.	modro

Oznaka naloge	Točke	Vsebine	Cilji – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje
8	8. a	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	na primerih spoznava stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu;	M	II.	zeleno
	8. b	1 Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah	seznanja se z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic;	M	III.	nad modrim
9	9. a	1 Verovanja, verstva in država	sposna skupne značilnosti velikih svetovnih verstev in razlike med njimi;	M	I.	rumeno
	9. b	1 Verovanja, verstva in država	sposna skupne značilnosti velikih svetovnih verstev in razlike med njimi;	M	III.	rdeče
	9. c	1 Verovanja, verstva in država	sposna, da so v Sloveniji verske skupnosti ločene od države. Razume pomen simbolov in praznikov države Slovenije;	M	III.	nad modrim
10	10. a	1 Demokracija od blizu	sposna razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze itd.) in skupnih političnih ciljev;	S	I.	rumeno
	10. b	1 Demokracija od blizu	sposna postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti;	S	II.	nad modrim
	10. c	1 Demokracija od blizu	sposna razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze itd.) in skupnih političnih ciljev;	S	III.	nad modrim
11	11. a	1 Demokracija od blizu	sposna občino in njeno delovanje;	M	I.	rumeno
	11. b	1 Demokracija od blizu	sposna občino in njeno delovanje;	M	II.	modro
12	12. a	1 Demokracija od blizu	sposna postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti;	M	II.	zeleno
	12. b	1 Demokracija od blizu	razume, kako pomembno vlogo imajo mediji v sodobnih družbah;	M	III.	rumeno
13	13. a	1 Demokracija od blizu	sposnava politične pravice državljana;	M	I.	nad modrim
	13. b	1 Demokracija od blizu	sposnava politične pravice državljana;	S	II.	rumeno
14	14. a	1 Finance, delo in gospodarstvo	sposna pravico do stavke;	M	I.	zeleno
	14. b	1 Finance, delo in gospodarstvo	sposnaja pravico do stavke;	M	II.	modro
15	15. a	1 Finance, delo in gospodarstvo	pridobi osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi;	M	II.	modro
	15. b	1 Finance, delo in gospodarstvo	pridobi osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi;	M	I.	nad modrim
16	1	1 Slovenija, Evropska unija, svet	na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje;	M	II.	zeleno
	1	1 Slovenija, Evropska unija, svet	sposna odločanja v EU;	M	I.	zeleno
	1	1 Slovenija, Evropska unija, svet	na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje;	M	I.	nad modrim
17	17. a	1 Slovenija, Evropska unija, svet	na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje;	M	III.	modro
	17. b	1 Slovenija, Evropska unija, svet	na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje;	M	II.	modro
	1	1 Slovenija, Evropska unija, svet	na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje.	M	II.	nad modrim

Oznaka naloge	Točke	Vsebine	Cilji – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje	
18	18. a 18. b	1 1 1	Slovenija, Evropska unija, svet Slovenija, Evropska unija, svet Slovenija, Evropska unija, svet	pridobi informacije o ciljih in delovanju teh organizacij in razlogih za članstvo v njih; na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v Evropski uniji na vsakdanje življenje; na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v Evropski uniji na vsakdanje življenje;	M M M	I. III. III.	rdeče rdeče modro
19	19. a 19. b	1 1	Svetovna skupnost Svetovna skupnost	na primerih spoznava globalizacijo; razvija stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji;	M M	I. III.	rumeno rdeče
20	20. a 20. b	1 1	Svetovna skupnost Svetovna skupnost	razvija stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji; spoznava aktivnosti in gibanja za rešitev globalnih vprašanj.		I. II.	rumeno modro

LEGENDA:

Naloga: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge

Vsebine/Cilji – učenec: zapisana vsebina/cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloge; povzeto po *Učnem načrtu*

Standardi znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloge; M – minimalni, S – standard; povzeto po *Učnem načrtu*

Taksonomske stopnje (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I – znanje in prepoznavanje, II – razumevanje in uporaba, III – analiza in sinteza ter vrednotenje

Območje: zapisno območje, v katerega se je uvrstilo vprašanje/del naloge/naloge; povzeto po *Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju iz domovinske in državljanske kulture in etika*

1. a) Poimenuj eno uradno listino, s katero izkazujemo svojo osebno identiteto.

(1 točka)

1. b) Poimenuj dve širši skupnosti, katerih član si.

Širša skupnost 1: _____

Širša skupnost 2: _____

(2 točki)

1. c) S sošolci v garderobi opazite učenca, ki je namerno poškodoval garderobno omarico. O tem obvestite razrednika in vodstvo šole. Kako bi lahko s sošolci v prihodnje skušal preprečiti tovrstno povzročanje škode?

(1 točka)

2. a) Oglej si sliko 1 in odgovori na vprašanje.

Slika 1: Volišče

Iz slike 1 prepoznaj eno pravilo demokratičnega odločanja na volišču.

(1 točka)

2. b) Oddelčna skupnost odloča o zaključnem izletu. Učenke in učenci so navedli vsak svoj predlog. Opiši postopek, kako bi lahko prišli do končne odločitve na demokratičen način.

(1 točka)

3. Na kakšen način so slovenski volivci leta 1990 odločali o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Z vpisom v volilni register samostojne in neodvisne Republike Slovenije.
- B Z udeležbo na plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.
- C Z udeležbo na skupščinskem glasovanju o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.
- D Z udeležbo na referendumu o določitvi meje samostojne in neodvisne Republike Slovenije.

(1 točka)

4. a) Zakaj je Republiki Sloveniji v interesu, da nekateri tujci hitreje pridobijo slovensko državljanstvo?

(1 točka)

4. b) Razloži, zakaj je prav, da ima otrok tujih državljanov pravico do izobraževanja v Sloveniji, čeprav nima slovenskega državljanstva.

(1 točka)

5. a) V ustavi je napisano, da je Republika Slovenija socialna država. Navedi dva primera, kako se v Sloveniji uresničujejo načela socialne države.

Primer 1: _____

Primer 2: _____

(2 točki)

5. b) Za socialno pravičnost ne skrbi le država, temveč k njej prispevamo vsi. Poimenuj socialno ogroženo skupino in na primeru razloži, kako bi ti lahko pomagal posamezniku te skupine.

(1 točka)

6. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»V Iraku se varnostna situacija vedno bolj slabša. Oborožena skupina Islamska država izvršuje etnično čiščenje, pobija pripadnike verskih manjšin, ugrablja ženske /.../. Vladne sile izvajajo zunaj sodne poboje in mučijo zapornike.«

Navedi dve človekovi pravici, ki sta bili ljudem iz besedila kršeni.

Človekova pravica 1: _____

Človekova pravica 2: _____

(2 točki)

6. b) Navedi eno mednarodno organizacijo ali institucijo, katere cilj je opozarjanje na kršitve človekovih pravic in svoboščin.

(1 točka)

6. c) V evropskih državah naraščata sovražni govor in nestrpnost. Pojasni, na kakšen način lahko država preprečuje pojavljanje sovražnega govora in nestrpnosti.

(1 točka)

7. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

61. člen

(izražanje narodne pripadnosti)

Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.

Navedi eno od etičnih načel, na katerem temeljijo pravice, zapisane v besedilu.

(1 točka)

7. b) Na podlagi katerega dokumenta imajo člani italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji zagotovljene posebne pravice?

(1 točka)

7. c) Medtem ko imata italijanska in madžarska narodna skupnost vsak svojega demokratično izvoljenega predstavnika v Državnem zboru Republike Slovenije, ga romska skupnost nima. Kaj bi romska skupnost pridobila, če bi imela svojega izvoljenega predstavnika v Državnem zboru?

(1 točka)

8. a) Oglej si preglednico 1 in odgovori na vprašanje.

Pravice	število kršitev	
	Slovenija (1993–2014)	skupno (1959–2014)
Obveznost spoštovanja človekovih pravic	/	/
Pravica do življenja	2	1030
Prepoved mučenja	22	2237
Pravica do svobode in varnosti	6	2871
Pravica do poštenega sojenja	271	9865
Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja	8	1085
Svoboda izražanja	1	591
Pravica do učinkovitega pravnega sredstva	262	1935
Prepoved diskriminacije	1	232
Varstvo lastnine	2	2898

Preglednica 1: Število kršitev človekovih pravic na Evropskem sodišču za človekove pravice

Za kršitev katere človekove pravice v Republiki Sloveniji je bilo med letoma 1993 in 2014 vloženih največ vlog na Evropskem sodišču za človekove pravice?

_____ (1 točka)

8. b) Pojasni, zakaj je za varovanje človekovih pravic v Evropi pomembno, da obstaja Evropsko sodišče za človekove pravice.

_____ (1 točka)

9. a) Poveži verstvo z njegovim simbolom. Številko pred simbolom napiši na črto pred verstvo.

VERSTVO

_____ budizem

SIMBOLI

1

2

3

4

Slika 2: Simboli

(1 točka)

9. b) Razloži eno od razlik med monoteizmom in politeizmom.

(1 točka)

9. c) Republika Slovenija verskih praznikov ne uvršča med državne praznike. Hkrati nekatere verske praznike uvršča med dela proste dneve. Pojasni obe dejstvi.

(1 točka)

10. a) Na kakšen način lahko državljeni Republike Slovenije ustanovijo politično stranko? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Najmanj 200 polnoletnih državljanek in državljanov obišče Državni zbor in obvesti poslance o novi politični stranki.
- B Najmanj 200 polnoletnih državljanek in državljanov organizira politično zborovanje, na katerem določi ime stranke.
- C Najmanj 200 polnoletnih državljanek in državljanov podpiše izjavo o ustanovitvi stranke in jo registrira pri pristojnem organu.
- D Najmanj 200 polnoletnih državljanek in državljanov na upravni enoti podpiše prisojeno o delovanju v dobrobit Slovenije.
- (1 točka)
10. b) Politična stranka se je udeležila državnozborskih volitev v Republiki Sloveniji in prejela 3,8 % glasov. Pojasni, zakaj bo oziroma ne bo stranka v prihodnjem mandatu zastopana v Državnem zboru.
-
-
- (1 točka)
10. c) Pojasni razliko med osnovnim ciljem interesne skupine in politične stranke.
-
-
-
- (1 točka)
11. a) Kako v Republiki Sloveniji imenujemo temeljne lokalne skupnosti, ki jih vodijo župani?
-
- (1 točka)
11. b) Navedi eno možnost, kako lahko posamezniki uresničujejo pravico do sodelovanja pri vprašanjih lokalne oblasti.
-
- (1 točka)

12. Oglej si graf na sliki 3 in odgovori na vprašanji.

Slika 3

12. a) Katero je bilo zadnje volilno leto, ko je bila volilna udeležba na predsedniških volitvah v Sloveniji v obeh krogih še nad 50 odstotki?

(1 točka)

12. b) Kako bi ti kot urednik časopisa poskušal prispevati k višji volilni udeležbi na prihodnjih predsedniških volitvah?

(1 točka)

13. a) Kaj so politične demonstracije?

(1 točka)

13. b) Skupina državljanov podpiše zahtevo za zaprtje tovarne, ki onesnažuje okolje nekega kraja. Obkroži črko pred obliko državljanske akcije, ki jo izvaja skupina državljanov.

- A Referendum.
- B Peticija.
- C Gladovna stavka.
- D Humanitarna akcija.

(1 točka)

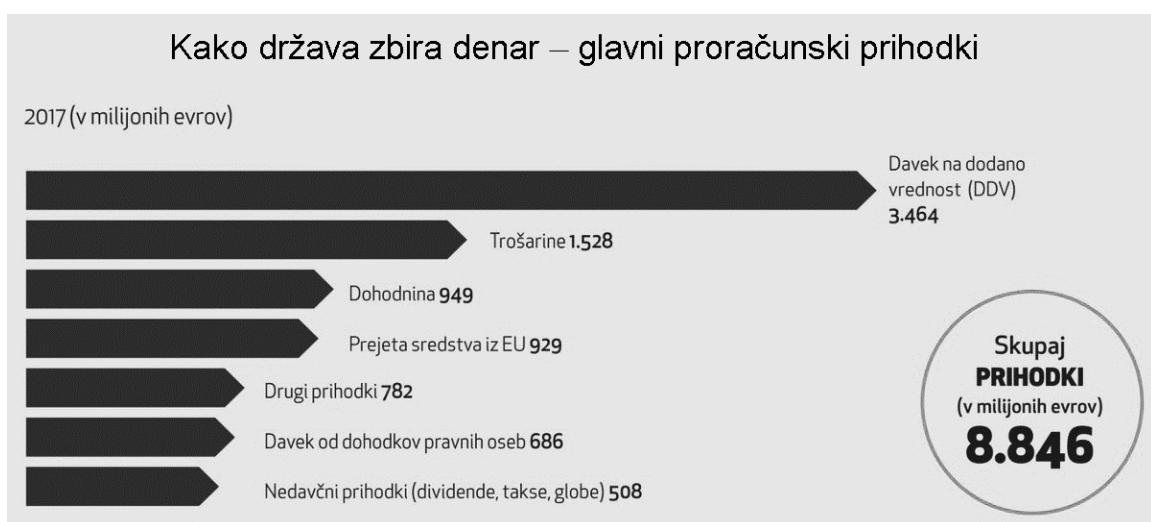
14. a) Navedi eno zahtevo, ki si jo s stavko pogosto prizadevajo doseči delavci.

(1 točka)

14. b) Izberi enega od poklicev, pri katerem je pravica do stavke lahko (zakonsko) omejena, in pojasni zakaj takšna omejitev.

(1 točka)

15. Oglej si graf na sliki 4 in odgovori na vprašanji.

Slika 4

15. a) Pojasni, kako tudi ti posredno prispevaš denar v proračun Republike Slovenije.

(1 točka)

15. b) Kako se imenuje vrsta davka na porabo, ki obdavčuje bencin, tobačne izdelke in alkohol?

(1 točka)

16. Preberi trditve o jezikovnih politikah Evropske unije. Obkroži DRŽI, če je trditev pravilna, in NE DRŽI, če trditev ni pravilna.

Večjezičnost je pomembna vrednota za delovanje Evropske unije.

DRŽI

NE DRŽI

Zakonodaja Evropske unije je na voljo samo v delovnih jezikih Evropske unije (angleščina, francoščina, nemščina).

DRŽI

NE DRŽI

Uradnih jezikov Evropske unije je 22.

DRŽI

NE DRŽI

(3 točke)

17. a) Pojasni, zakaj imajo države Evropske unije na nekaterih področjih (npr. promet) skupno zakonodajo in politiko.

(1 točka)

17. b) Kateri od naštetih področij ne sodita v skupno zakonodajo Evropske unije? Obkrož črko pred dvema ustreznima odgovoroma.

- A Kultura.
- B Ribištvo.
- C Izobraževanje.
- D Trgovina.
- E Carine.

(2 točki)

18. a) Navedi eno mednarodno organizacijo, ki skrbi za varnost in mir tudi na območju Evrope.

(1 točka)

18. b) Nekatere evropske države v imenu varnosti uvajajo na mejah strožje varnostne ukrepe (poostren nadzor nad prehajanjem meja, tehnične ovire ...). Navedi dva učinka tovrstnih ukrepov na življenje ljudi ob meji.

Učinek 1: _____

Učinek 2: _____

(2 točki)

19. a) Kaj označuje globalizacija? Obkroži črko pred ustreznim opisom.

- A Globalizacija označuje zmanjševanje komunikacije na globalni ravni.
- B Globalizacija označuje procese povezovanja in sovplivanja na globalni ravni.
- C Globalizacija označuje delitev dobička med državnimi podjetji na globalni ravni.
- D Globalizacija označuje slabitev migracijskih tokov med celinami.

(1 točka)

19. b) Predlagaj, kako bi lahko učinkoviteje reševali globalni problem velikega razkoraka med bogatimi in revnimi.

(1 točka)

20. a) Navedi tri obnovljive vire energije.

Obnovljivi vir 1: _____

Obnovljivi vir 2: _____

Obnovljivi vir 3: _____

(1 točka)

20. b) Navedi en način, kako Slovenija spodbuja ljudi k uporabi obnovljivih virov energije.

(1 točka)